

Yksi laulu yli muiden

© Heikki Lund 2002

Fiktiivinen näytelmä Eino Leinon ja Jean Sibeliuksen kohtaamisesta Halosenniemessä vuoden 1925 lopulla.

Henkilöt:

Eino Leino

Jean Sibelius

Pekka Halonen

L. Onerva

Äiti

1. KOHTAUS

(Uni. Hämärässä ateljeerissa mies makaa keinutuolissa ja vaikeroi, nainen valkoisissa tulee huoneeseen.)

LEINO: Äiti...Voi voi... sattuu niin... (pitelee mahaansa)

ÄITI: Elä pikku Einari välitä. Äiti hoitaa... (silittää)

LEINO: Kiitos. Nyt tuntuu hyvältä.

ÄITI: Poikarukka, huonosti olet asiasi hoitanut!

LEINO: Mutta aina Eino pärjää? Elä äiti suutu?

ÄITI: Mitä sinä hourit? (Läimäyttää, uni muuttuu.)

LEINO: Onerva, Onerva, olipa kaunista sinulta.

ONERVA: Mikä?

LEINO: No. Tulla tähän uneen.

ONERVA: Mikä uni... mihin lie minut vedit.

LEINO: Rakkaani, ainut todellinen.

ONERVA: Onpa pateettista. Kyselepä niiltä rakkailtasi, kaikilta! Puhut ne päästään sekaisin ja nautit kun sokaistuvat.

LEINO: Minä olen Leino, minkä mahdat?

ONERVA: Ystävät vaivalla järjestäneet tapaamista Jannen kanssa ja sinä täällä hourit.

LEINO: Vai siksi ne kaikki minua tänne maanitteli.

ONERVA: Ovat narranneet sinua, poika parka. No, saat taas mahdollisuuden mainetöihin, jahka pystyt läimäyttämään vanhaa Narkissosta vasten kasvoja.

LEINO: Älähän leikittele siinä! Mitä helvettiä ne nyt meinaa? Pitäisikö tuollaisesta koiranpelistä vielä palkita?

ONERVA: Sibeliusko sinut niin levottomaksi tekee?

LEINO: En olisi välittänyt tavata. Hermostuttaa. Minä näen aina asioita unissani, nyt ne pelottavat.

ONERVA: Olet sairastellut, siitä se johtuu.

LEINO: Ei minussa ole mitään vikaa. Kaikki on hyvin.

ONERVA: En ala paapomaan... enkä neuvomaan, ei ole koskaan auttanut.

LEINO: Mutta sinua tähän toivoin. Olet mulle rakkain, niin paljossa auttanut.

ONERVA: Voi voi... Sinä olet läpi elämäsi rakastunut niin kiivaasti... ja uneksinut. Kun unet haihtuvat, niitä kärsien muistelet ja kirjaat ylös. Minulta haet sitten lohtua. Siinä se on se todellinen rakkaus.

LEINO: Elä ole julma. Sinä et halua ymmärtää.

ONERVA: Ei sitä voi hyvällä ymmärtää. Pakenet vielä omiin maailmihisi tai ulkomaille tai mihin lie korpiin. Aina kun petyt, niin pakenet. Pelkääät varjoas, hyvä mies, mutta et sinä siitä pääse.

LEINO: No on tullut kierreltyä ja kloorattua sekavaa päätä. Muualta on helppo seurata Helsingin menoa.

ONERVA: Ja paeta Ainoja ja Anneja?

LEINO: "Tuo oli tumma maammon marja syntymässä säikähtänyt, näki kauhut kaikkialla, haltijat pahat havaitsi, ei hyviä ensinkänä. Oi emoni, kantajani! Paras on minun paeta..."

ONERVA: Oletpa itserakas houkka! Niin paljon olemme yhdessä kokeneet ja kirjoittaneet toisillemme ihania sanoja. Minä olen uponnut sinuun kuin pumpuliin ja ajatellut, että tunnen sinut, sinun kanssasi liitelen tähdissä.

LEINO: Elä suutu. Huonosti olen sinua kohdellut mutta yhtä ihanasti olen sinut tuntenut...

ONERVA: Sitten tulee pimeys, pimeä puoli. Kaikki hyvä meiltä katoaa ja sinä olet taas ventovieras...

LEINO: En ole halunnut niin, tämä uni ei tottele minua. Ympärillä leijuu tuhansia sanoja, mutten saa niistä kiinni enää.

ONERVA: Nyt ei unia eikä haihatteluja. Tämä ei ole fata morgana vaan sinä ja minä. Et ehkä vain välitä.

LEINO: Onerva, kuinka sinä noin! Ainoani olet ollut.

ONERVA: Vaikka ensi tapaamisella jo minua loukkasit. (Tönäisee Leinin lattialle)

LEINO: Minä olin tyhmä ja korskea. Hävetti jälkeensä.

ONERVA: Kehotit minua menemään naimisiin, kun kyselin kirjailijaksi alkamista.

LEINO: Älä lyö enää. Lienen minä vähän kasvanut. En kai niin paatunut ole?

ONERVA: Samankaltaisilla jutuilla olet muitakin tölvinyt. Janneakin?

LEINO: Olen antanut vain takaisin... On usein ollut välillämme sen verta "fiiniä diskuteerausta", ettei olla sovittu samaan pirttiin.

ONERVA: Eikö jo pitäisi sopia? Joka tapauksessa minä päätin alkaa kirjailijaksi, ja mennä naimisiin, vaan en sinun kanssasi.

LEINO: Silti tämä meidän liittomme on ainut, joka on kaikki erot ja myrskyt kestänyt.

ONERVA: Kovilla on ollut. En ole ymmärtänyt varoa sinua. Olisi pitänyt?

LEINO: Minä olen hulluksi asti kaivannut sinua.

ONERVA: Ja karannut.

LEINO: Kerran Roomaan. Pakoon Suomen barbariaa ja banaalisuutta. Ja oli minulla siellä töitäkin, vaikka koko ajan sinua odotin!

ONERVA: Oli omat murheet pidättämässä. En minä koiran lailla käskystä hyppää.

LEINO: Ajattelin silloin, että kaikki minun tieni johtavat sinuun. Jos sinulle tapahtuu jotain arvaamatonta – tai minulle – olen sinut kuitenkin nähnyt kaikella sydämelläni ja sielullani.

ONERVA: Oli vielä vihitty mies... ei siitä niin vain lähdetä. Ei kaikki voi olla varmaa ja ennalta päätettyä. Sitä paitsi olit vielä Freyan kanssa.

LEINO: Ja kuitenkin tulit.

ONERVA: Tulin.

LEINO: Monet kerrat olen hullaantunut rakkaudesta, tunnustan. Mutta silloin enimmin.

ONERVA: ...Minkäpä mahdat sydämellesi. Tulee noinkin viisaasta miehestä hetkessä jäniskoira.

LEINO: Sinä rietas vielä naljaillet. Loputtoman yksinäiselle miehelle.

ONERVA: Ei auta nyt marttyyrin viitta.

LEINO: Ne pari kuukautta Roomassa olivat elämäni onnellisinta aikaa. Ei sellaista voi yksin kokea.

ONERVA: Ei sinun kanssasi voi kuitenkaan elää. Et sinä ole sellaista varten.

LEINO: Kai minä olen itsekäs paskiainen.

ONERVA: Niinpä niin... Enkä halua olla äitinä, kun kaipaat lohdutusta.

LEINO: Kyllä monet myrskyt olen enempi kärsinyt ilman lohtua.

ONERVA: Voi Nalle. Me olemme kuin häkkilintuja, molemmat vankeina omissamme. Emme voi koskaan toisiamme koskettaa, nähdä vain ja kuulla matkan päästä... Silti se riittää. Ja kirjeistäsi minä sinut tunnen. Niissä on se Leino, jota minä rakastan.

LEINO: Kun sinä lähdit Roomasta, kaikki hajosi. Ajattelin, että jään lopullisesti ulkomaille, kun minua kotimaassa niin huonosti kohdellaan. Eläisimme yhdessä, eikä tarvi Helsingin huolista välittää.

ONERVA: Sinä olit kaiken itsellesi suunnitellut.

LEINO: Olkoon niin, oli pakko saada sinut ja silti vihasin sinua Madetojan takia.

ONERVA: Siinä paras sanoja. Oma elämä on halvasta romaanista.

LEINO: Mutta minä päätin kuitenkin palata, vaikka nolotti. Sinun takiasi minä sen tein. Sinä olet korkein mittapuu. Sinuun minä vertaan muuta maailmaa ympärilläni. Se oli käännekohta mulle.

ONERVA: Ja sinä hankit naamion? Itsetunto oli huono ja omatunto kolkutteli. Koko Helsinki huusi Leinon uudesta ”sota- asusta”.

LEINO: Roomassa jäivät työt kesken ja Aholle piti ilmoittautua. Mietin, että hyökkäys on paras puolustus. Ja kyllä tänne aina yksi boheemi mahtuu, hyvin minut otettiin vastaan runoilijan virkapuvussa.

ONERVA: Humuelämään ainakin heittäydyit vimmalla. No, sinä olet luonnostasi keskipisteenä.

LEINO: Ei se nyt ihan niin ole. Mutta stimulanttia ilmapiiriä minä tarvin.

ONERVA: Siitähän sinä elät, hyvä mies, niin kuin automobiili. Tarvit bentsiiniä käydäksesi. En minä sinun kommervenkeistäsi perustanut aluksi. Ajattelin, että eläköön nyt ja nauttikoon suosion kukkuloista. En halua häiritä.

LEINO: Mutta ne kirjeet... Sinä sanot minulle usein, kuinka kauniisti minä kirjoitan. Vaan sinun kirjeet, ne ovat polttaneet kuin tuli sieluani.

ONERVA Meillä on kaksi elämää, kirjeet ja sitten tämä tavallinen. Minä usein toivoin, että se kirje-elämä muuttuisi oikeaksi, ei se sitä koskaan tee.

LEINO: Muistatko Moppe ne Sunnuntain ajat. Tuntui kuin olisi kultaisesta puusta säkenet varisseet ja valaisseet molemmat. Eikö se ollut oikeaa elämää?

ONERVA: Minä olin onnellinen, niin kauan kuin sitä ihanuutta kesti. Sanottiin, että Leino soittaa kynäänsä kuin Paganini ammoin viuluaan. Roikuin viittasi liepeissä vaan ote kirposi. Olisi alun perin pitänyt ajatella järjellä, Catanin ja Kämpin Leinoa.

LEINO: Sota kaiken pilasi ja minut masensi. Ja sinä lähdit.

ONERVA: Halusin eroon, että tavoittaisin sinut kirjeiden kautta todellisena. Ei sinua muuten voi ymmärtää... Yritä nyt Jannen kanssa, viimeinen päivä voi tulla milloin hyvänsä (lähtee).... Voi kun joskus olisit niin kuin runosi.

LEINO: Elä vielä mene Onerva... Saanko minä anteeksi? En minä sydämen pahuudesta. Sitä vain tahtoo tarttua kauniiseen maailmassa... Vaan kauneus muuttuu pedoksi ja raatelee hengiltä.

2. KOHTAUS

HALONEN: **(tulee, parvelta)** Nalle! Unissasko sinä täällä haastelet?

LEINO: Pekka, veli. Minä istuin tuossa rannalla ja kuulin ja näin Tuonelan joutsenen. Sinne nuottien väliin mahtui kosmos. Minä yritin ja yritin heittäytyä sinne. Ei se ottanut. Katosi ja jätti minut rannalle runoineni. Jäi sellainen käsin kosketeltava ikävä. Ehkä minä juuri siitä elän.

HALONEN: Mitä sinä hotiset hyvä mies? Siellähän on metrinen jää. Tuonko juotavaa eli jottain?

LEINO: Ei huoli tuoda, kyllä tämä tästä... Oli vielä niin vakavat puheet Onervan kanssa.

HALONEN: Millon te semmosia... Ootko sinä nyt veli ihan täysillä?

EINO: Eihän vielä aamu ole?

HALONEN: Ei hetteskää. Jouettaisi tässä huilimaan. Jaksaisi sitten paremmin.

LEINO: Ei mulla hätää ole. Vaikka pelkään minä aivojeni pakahtuvan, pelkään järkeäni, minä pelkään, että mielikuvat ja kuvitelmat ottavat minut kokonaan vangikseen. Minun täytyy huumata ja turruttaa ne vaikka tiedän, että joudutan lopullista romahdustani.

HALONEN: Elä veikkone. Missä sinä oot ollu? Haastellaan vähän, niin rauhotut.

LEINO: Sitä vaan luulee, että tämä jatkuu ikuisesti... Vaan tulee helvetin tuskat. Uniksi elämä on mulle paljon muuttunut. Viimeistä ootan ja pelkään.

HALONEN: Lieneekö veli jottain sattunu? Tiiäthän sinä, että minulle voit kertoa.

LEINO: Toki. Kiitos vaan Pekka. En kai minä ole vaivaksi? Sanopa, olenko minä niin helvetin itsekäs ihminen. Pakenenko kovan paikan tullen?

HALONEN: Elä nyt. Kaikki sen tietää, että sinä olet toplokas ukko. Itsekkyyestä en ossaa sanoa. Minnoon sitä mieltä, että sinä oot puolustanna ihanteitas ku leijona. Pirullineha sinä olet ollu, toisinnaa ku itte perkele. Olet siitä kovan hinnan maksanu.

LEINO: Mikset sinä voinu sanoa, mitä varten minun piti tulla. Meinaatko, että olisin karkuun juossut. Pistelee tuollanen, kousataan niinkun räkänokkasta nattiaista.

HALONEN: ... Mistä sinä sen tulos syyn jo tiiät?

LEINO: Tiiämpähän vaan.

HALONEN: Nii, sinähän se olet ”mahtaja kansansa sielun”!

LEINO: Olehan jo hiljaa siinä!

HALONEN: Elä suutu, veli hyvä. Ystävät vaan ajatteli, ja minäkii, että paremmin pääsettä jutun alakuun kun jätetään välistä vähä turhaa rotokollaa pois.

LEINO: Ketä niitä muka sitten oli? Ja tietääkö Sibba tästä?

HALONEN: Kyllä tässä on takana koko taieporukka ensittäin ja on Koskimiestä, Kailaa, Erkkoa, Paasikiveä ja Mannerheimia myöten. Eikä se tiijä... Että kyllä sinulla paljo ystäviä löytyy.

LEINO: No jo on maailmankirjat sekasin. Lienevät enempi Sibban ystäviä. Ja te tolvanat meinaatte, että me siinä juomme kahvit ja diskuteeraamme niinkun vanhat rakastavaiset.

HALONEN: Tässä rässsäpi kuule kansallinen etu. Privvaatiasiat jää sivuseikaksi.
(katsoo painokkaasti)

LEINO: Ymmärretään...! Mistäs on sitten kysymys?

HALONEN: Kansallisesta yhtenäisyyestä. Uuen luomisesta.

LEINO: Eikö tuota jo ole luotu tarpeeksi. Sillon taisteluaikana. Minä olen uneksinut liian paljon nuoruudessani, nähnyt liian paljon kauniita kangastuksia. Olit sinä monissa myötä, että elä veli heittäyvy vaatimattomaksi. Tässäkin pirtissä on luotu kulttuurihistoriaa sen verta, että riittäisi esimerkiksi vaikka mihin. Ei ne valtion herrat sulle turhaan sitä rohveessorin arvoa antaneet.

HALONEN: Mitäs minä, vaan laajemmalle se sinun intomieli sentään levisi.

LEINO: Elä höpötä! Minä kirjotan suomeksi, se ei täältä mihinkään leviä. Sitä vastoin, kun sinä maalaat tai joku säveltää, niin sen ymmärtää koko maailma. Minä olen sen vähän rumpua lyönyt ja sanaa helistänyt uudishengen nimissä. Eikä ne ainakaan ole Järvenpään Maestrolle eikä muillekaan kelvanneet, niin että paskaa olen jauhanut?

HALONEN: Elähän turhaan tramatiseeraa... On siinä ollu muutahi...

LEINO: "Lukiessaan näitä herra Leinon ns. routavuosiromaaneja ja kohdatessaan lähes joka ainoalla sivulla sellaisia taiteellisuuden alkeellisimpiakin vaatimuksia loukkaavia kompastuksia, ei voi kyllin ihmetellä sitä naiivia luottamusta, mikä näiden romaanien tekijällä näyttää olevan kirjallisuutta harrastavan yleisömmen kehittymättömään makuun"

HALONEN: No Kyösti Wilikuna nyt haukkuu aina kaikki.

LEINO: Minut haukkuvat tasapuolisesti kaikki muutkin, vaikka en minä siitä perusta. Korskea luonto se on ainoa sivistykseni. Mutten minä koskaan liene mikään snobbari ollut vaikka boheemin vinkkelistä eloa tutkailenki. Pyrintönä on rauha ja veljeys.

HALONEN: **(ärtyy)** Lie tuo ollu meillä muillakin. Ja jokkainen taaplaa tyylillään. Niin Jannekin. Sitä paitsi ainahan sitä on syytä sysissä jos sepissäkin.

LEINO: **(rauhottuu)** Anteeksi Pekka, En minä halua sinulle kränistä.

HALONEN: Elä huoli veikkonen. Mutta oisitko sinä voinu kuvitella, että se yhteinen uuvishenki ja kansallistunto piti sillä tavoin lunastaa.

LEINO: Minä näin verimustia unia jo paljon ennen kapinaa. Yritin kyllä iskeä vastaan niillä kauniilla kangastuksilla. "Civis pacem, para bellum".

HALONEN: Sinä kun unia näät, niin sanoppa miten ne asiat nitkahti yli äyräien.

LEINO: Liekö jotain pelsepuupin peliä? Kun vaihtoehdot loppuvat tunkee pelko esiin niin kuin huuru hallaisesta maasta. Arkipuvut muuttuvat pikkuhiljaa uniformuiksi. Lampaista tulee susia.

HALONEN: Jotkut sentään oli vastarinnasa. Muistakko, kun Arvid Järnefelt järjesti -17 kesällä sen rauhantemostreerauksen Helsingin kirkkoille

LEINO: Arvid oli herkkävaistoinen ja rohkea pasifisti. Hän tajusi, että historian ympyrä oli sulkeutumassa.

HALONEN: Nii se vaen julisti kuuluvansa yläluokkaan, jonka ajattelutapa on tullu tiesä päähän.

LEINO: Silloin oli tiensä päässä koko aikakausi.

HALONEN: Sinä sen heti tajusit! Ja omansa meinasi hänet suorastaan nilistee. Moni meikäläinennii suu vaahosa ristille naulaamassa. Janne ja Aino sinua kovasti arvosti, ku mainees uhalla häntä puolustit.

LEINO: Eipä ollut sen suhteen menetettävää. Asian, ja Aion tähän minä sen tein. Vaan tuli sitä monet yöt mietittyä, että tämäkö me innossamme saimme aikaan.

HALONEN: No... Oli siinä sentään vähän muillakin ossaa, eikä vähiten maailmanpolitiikalla.

LEINO: Minä aina uneksin itseni vanhaksi trubaduuriksi, joka vielä kerran ennen kuolemaansa tarttuu soittimeensa ja laulaa kaiken sen kauniin ylistystä, jota hän on lapsuudessaan uneksinut. No... Kyllä siinä turhat ihanteet karisi, kun kapina alkoi.

HALONEN: Valakoset ja punaset yritti sinnuu omia ja vuorollaan järkes perrään huutelivat. Ei ihime! Uhosit punikin tuhoa ja valkokaartin ylistystä. Toisena päivänä jo Työmieheen kirjottelit vetoomuksia.

LEINO: Minä menin sekaisin. Tunnustan!

HALONEN: Sulla yleensä on ollu tuota tervettä harkintaa. Ja ihanteita.

LEINO: Olen yrittänyt olla humanisti. Se vain katosi. Hyviä ystäviä oli molemmin puolin ja on edelleen. En minä voinut erotella niitä maailmankatsomuksen mukaan. (tauko) Saatana, pelkuri minä olen. Vuolijoen Sulonkin hylkäsin, kielsin niin kuin Pietari Jeesuksen. Sormea en nostanut, kun Sulo pantiin linnaan. Hyvä, ettei ammuttu.

HALONEN: Elä siitä enää, johan teillä Sulon kanssa on vanahat hauvattu.

LEINO: Voi olla, mutta uskotko että hävettää. Aina parhaat ja läheisimmät. Ei pitäisi koskaan ylpistellä millään. Sulo tietysti armahti, ja polvillani olen Hellalta anteeksi anellut. Mutta kyllä näen silmistä, mitä hän ajattelee minusta.

HALONEN: Kuka sellasissa olloissa pysty selekiästi aattelemmaan?

LEINO: Näistä ei vaan pääse irti. Kun Kianto kirjoitti lehdissä, että punikkien akat ja penikatkin pitää ampua, ettei niistä sikiä lisää sosialisteja, niin silloin vasta tajusin missä tässä ollaan menossa.

HALONEN: Herran kiitos pysyit kuitenkin tolkuissas. Minä uskon, että ne vaan nämä kaaosot purki sellasia mielettömyyksiä. Ei ne sanat ja teot ihan aina ihmisen toellista luontoa palijasta?

LEINO: Sinä oot Pekka luonteesi jälkeen liian hyväuskonen ihminen.

HALONEN: Vaan tuollaset ajat murjoo ihmisen henkeä ja sielua, ei kukkaan täyden väärsti ole. Minäki monet yöt itkin ja pelekäsin Maijan ja lasten kanssa. Mietin pääni puhki, että mikä pistää ihmisen tuollaseen hulluntyöhön. Minä nuorempana olin kova mehtämies mutta oon päättännä, etten laakaustakkaan ennee ammu. Elämä on pyhä. **(menee ikkunan ääreen)** Ankara paikka se oli. Täälläki moni tuttu punakaartissa. Ja Ahon Heikki. Vennyn aatteet tiettiin, mutta että Heikki kapina-armeijassa. Kyllä otti lujille, niin kun oma poika. Ja Siljon piti Kivekkään kanssa niin hurmarinnassa männä valakokaartiin. Sinne jäivät hyvät miehet Tampereen hangille.

LEINO: Mitähän, jos oisi etukäteen tiennyt, että tässä tällainenkin luku vielä näytellään?

HALONEN: Mutta sen täätistikö myö unta vasten tämmöisiä? Sinäki, ylleensä oot niin lysti mies.

LEINO: Anteeksi. En oikein tiiä mikä riivaa. On vain jotenkin pyörineet päässä nämä elämän valinnat viime aikoina. Ja kyllä minä tuota Sibbaa karsastan. Seki vielä semmonen helvetin luulosairas! Sappi repeää, kun se aina lukee surkealla äänellä viimesiä elinpäiviään.

HALONEN: Elä raaski. Voi sitä vähän päästää korvasta sissään ja ulos.

LEINO: Ei maha mittään. Se on ollu aina samanlainen. Ja mies on terve kun pukki.

HALONEN: Mennään nyt nukkumaan kuitennii, jaksetaan huomenna sopia asiat. Maija laitto serviisit valamiiksi ennen kun lähti. Ja saana pannaan kuumaksi heti aamupäivällä.

LEINO: Mennään, mennään Pekka. Ja ettei ihan synkäksi mene, kerronpa vähä Helsingin kuulumisia.

HALONEN: Annahan tulla sitten.

LEINO: No, Catanissa olin juuri lehteä lukemassa, kun sellanen nuori kirjailijanplanttu änkesi sisään. Oli juuri julkassut ensimmäisen, ja tässä näin meidän kesken sanottuna varmaan viimesen romaaninsa. Heti kun minut äkkäsi, tuli kättämään, että – ootko lukenut, ootko lukenut! Minä sanoin, että kah, tulihan tuo luettua. No tämä heti, että mitä pidit, mitä pidit. Minä sille, että oisithan tuosta voinut ikävämmänkin tehdä. Tämä kuule suuttuu ja alkaa mesoamaan, että peru äijä sanasi. Minä siihen, että olkoon menneeksi. Et oisi voinut tehdä siitä ikävämpää.

HALONEN: Elä veli hyvä...

LEINO: Onneksi oli Slööri ja Merikanto pöydässä. Oisi muuten käynyt kimppuun. Sattu hauskasti, kun Oskarin kanssa illalla lähdettiin, siinä kadulla kulki juuri paskakuski rattaineen ja vihelteli kesäillan valssia. Oskari leventeli pikku päissään, että tuo on minun aikaansaannostani. Minä siihen, että koko kuormako. Sainpa siinä lämpimikseni pari napakkaa sivallusta kävelykepistä.

HALONEN: Voi veli hyvä nuita temppujasi. Ja nyt peätä tyynyyn niin ku olis jo. **(On menossa)**

LEINO: Muistatko Pekka ennen vanhaan, kuinka tarkka Ahon Jussi oli kuhiensa päälle. Aina kehuu saaneensa sellasia vonkaleita, että niien kuvatkin painoi kiloja. Ei ollu leikille sijaa kala-asioissa. Jos nyt muissakaan.

HALONEN: Minä en lähe arenteerailemaan tässä kysymyksessä. Haukkua rätköttää ne minuahi saunahulluksi ihmiset, ja Sibbaa joutsenhulluksi, Ahua häntyriksi ja Venniä piippumikoksi sillon, kun ne täällä vielä kortteerasi ja kaikkia yhteisesti juopporentuiksi. Ohan se eriskummallinen ihmiskarsina tämä siirtola ollu. Puhumattakaan satunnaisista vierailijoista... Muistakko kun Paloheimo aikanaan ärhänteli. Erkon kanssa se ussein tapella nujjuutti. Siinä ei aina sanan miekka riitäny. Viännettiin lipereitä puolin toisin.

LEINO: Erkko oli tulisielu ja innolla nuorta Suomea puolusti. Erityiset kiitokset olisi ansainnut, kun Kiven muiston niin kauniisti nosti. Sellaisia näinä aikoina tarvittaisiin.

HALONEN: Elä paremmin haasta. Mutta nyt yöpuulle, mennee kuitennii maalauspäivä haaskioon. Maija joutuu ihan liiasti tekemään ison talon etteen, lapset ja kaikki. Pittää minun jalostaa tuota

mäntyaatelia sen suomalaisen kulttuurin muotoon, että suahaan velekoja maksetuiksi ja särvintä pöytään. Pon nui tokkiisa, sano Rissasen Juho!

LEINO: Hyvää yötä Pekka ja kiitos kaikesta.

HALONEN: Ethän sinä ukko aio jänistää ja omia aikojas livahtee?

LEINO: Enpä toki. Minä vaan huilaan tässä vähä aikaa.

(Leino jää yksin. Sibeliuksen 2. sinfonia soi)

LEINO (**asettuu keinutuoliin**) Viime vappu jäi mieleen, kun istuimme Järventaus, Lampe'n ja muutama muu Syvärannassa juhlimassa. Me joimme äiti kahvia koko illan ja keskustelimme Valborgista ja naismyyteistä. Siellä oli niin seesteinen tunnelma. Ei ollut kiirettä, ei paineita. Silloin minä yhen harvan kerran tunsin, että olen oman itseni herra. Hallitsen tilanteen ja pystyn tarkkailemaan koko ajan muita. Hieno tunne. Meillä oli oikein naisellinen vappu niin kuin perinteeseen kuuluu. Eli Lampénin mielestä vappu kahvin ääressä on mitä suurimmassa määrin naisellinen.

Minä lähdin kortteeriin Onnelaan kerrankin raittiin illan jälkeen. Järventaus saatteli ja lahjoitin hänelle Fellmanin Lappi-kirjan, kun minulla sellanen aarre oli. Tiesin, että meni oikeaan osoitteeseen. Sabelski kinusi shakkipöydän ääreen. Onee gaishimas Sensei, hän sanoo minulle, kun haluaa pelata. Se tarkoittaa, että hyvä mestari, haluan oppia. On perehtynyt zeniläiseen filosofiaan. Ei taida minun ervastilaisesta perustaa. Kyllä minä hänen kanssaan pelaan, vaikk'en aina hänen ajatuksistaan pidä. Hänestä suomalaiset ovat barbaareja eikä meillä ole kulttuuria. Mitä on suomalaiset verrattuna Pushkiniin, Tsehoviin, Tshaikovskiin, Tolstoihin tai Gogoliin. barbaareja, barbaareja, valittaa hän. Minä sanon, että meillä on Jean Sibelius ja Eino Leino. Ja niin se vain tämä maatiais-Leino peittoaa tsaarin upseerin shakissa. (**jää istumaan**)

3. KOHTAUS

(**Leino havahtuu keinutuolista.**)

HALONEN: Täältä sitä tullaan. (**Sibelius seisoo eteisessä.**)

LEINO: (**huutaa eteiseen**) Terveeks, veli Sibba.

SIBELIUS: Päivää, päivää Leino. Sinä näytät freessiltä.

LEINO: Ei tarvi mairitella. Tänlainen olen, kirjaton, karjaton mies. "Omnia mea mecum porto". (**nauraa, vähän hiljaisuutta**). Mitenkä Aino ja lapset? Ei ole nähty, siitä on ikuisuus, kun Favenin kanssa poikkesimme.

SIBELIUS: Hyvin voivat, kaikki elävät kiitos, Aino pyysi välittää terveiset runoruhtinaalle.

HALONEN: (**touhuuaa**) Istumaan veljet, istumaan. Minä laitan kahavin tulelle niin piästään turinoimaan. (**Menee.**)

SIBELIUS: Kiitos Kuvakirjasta. Olemme sitä Ainon kanssa mieluusti lukeneet. Nyt kun on alkuun päässyt malttaa tuskin odottaa jatkoa.

LEINO: Pää on täynnä ajatuksia. Kohoavat tuolta sielun infernaalisesta syvyydestä ylös ja minä sitten koitan niitä täällä (**päässä**) lokeroida parhaani mukaan...

SIBELIUS: Kuulostaa kohtalokkaalta. Älä nyt kuitenkaan antaudu daimonien valtaan. Sinulla on paljon muisteltavaa.

LEINO: Onhan tuota kertynyt. Vaan nyt vasta mielenkiintoiset ajat alkavat, kun pääsen Helsingin vuosiin.

SIBELIUS: För fan, et kai meinaa ihan kaikkea kertoa?

LEINO: Tuumaillaan ja harkitaan. Mites mestarin sävelkynä? Helkkyy iäti suurta suloa maailmalle? Immer zu, immer zu, ohne Rast und Ruh.

SIBELIUS: Tiedä siitä? Tuntuu terveys jo niin huonolta. Tuskin näitä elonpäiviä enää paljon on jäljellä. Riivaajat ahdistavat, ja minä koetan niitä vastaan nuoteilla taistella. Vaan turhaan....

LEINO: Elä hyvä veli. Sinähän laskit viimeisiä hengenvetoja jo parikymmentä vuotta sitten.

SIBELIUS: Ei se aina näy päälle mikä sisuksia polttaa.

LEINO (**suuttuu**) Jaa. Jos sitte pyöriteltäisiin niitä polttoja, ettei tarvi teeskennellä.

SIBELIUS: Mitä Leino meinaa.

LEINO: Minulle ei etukäteen kerrottu, mitä ja ketä varten tänne tulin. Kun sinut näin ajattelin, että pitää kolistella ensin vähän luurankoja ja selvittää pari vanhaa juttua...

SIBELIUS: Ole vaiti! En ole sinun suosioosi väkisin pyrkinyt. (**Huutaa**) Halonen! Oletko minut tänne loukattavaksi haalinut? Ja mikä tässä yleensä on tarkoituksena.

LEINO: Oli tarkoitus mikä tahansa, niin ensin selvitetään se rummunlyöjä Mustosen tapaus. Paljon minä unohdan, mutten niitä Kalevala-seuran juhlia Kämpissä. Teit sellaisen manööverin minulle, ettei siitä hevin toivu.

SIBELIUS: Miten sinä nyt yht'äkkiä tällaista? Minä en suostu mitä tahansa kuuntelemaan, mutta sen sanon, että olet aina ollut seurassa sellainen helvetin kukonpoika minua kohtaan. Mitkään manööverit ei ole sinulle liikaa. Ja siitähän on vuosia, för fan! Rummunlyöjät on kestäväää sorttia.

LEINO: Se pikku kukkoilu, jonka järjestin silloin, pelasti sinut pieksäjaisistä, houkka. SIBELIUS: Solvasit minua ja sukuani.

LEINO: Vottia, poika, sano ryssä! Mahtailit päissä ja nostelit kiihkosuomalaisten juhlissa vanhan Ruotsin maljoja. Etkö sinä viheliäinen tajua, että ne nimestäsi huolimatta olisivat kohta peitonneet sinut.

SIBELIUS: Tuskin.

LEINO: Varmasti.

SIBELIUS: Eikä siinä ollut kyse muusta kuin että minun rumpuni kantaa laajemmalti kuin sinun, ja sekös sinua risoo!

LEINO: Kaikella muotoa! Minun soittimeni, vaikka vaatimaton onkin eikä pitkälle kannaa, lyö siitä huolimatta halvimpaankin sydämeen lähtemättömän akordin. Mutta ei sinulla aatelin kanssa ole mitään tekemistä, vaimon kautta korkeintaan, kaikki kunnia hänelle.

SIBELIUS: Puolisoani älä sotke ollenkaan tähän asiaan. Aina olet häntä liehitellyt niin kuin joku kuppainen häntyri. Sitäkin kautta olet tahtonut loukata.

LEINO: No no! Ei kai vaan vanha kehno sieltä nosta päätään. Sinulla on sairauden asteella tuo mustankipeys, ja sinä olet viimeinen minua häntyriksi haukkumaan. Vaimoasi en mihinkään sotke. Hän on siihen liian hyvä ihminen. Mutta sinä ja minä, me kuule olemme edelleen rummunlyöjien poikia viidennessä polvessa.

HALONEN (*käy ovella*): Mitäs te hyvät veljet nyt?

SIBELIUS: Minkä tähden olet Leino aina haukkunut ja nokkinut minua? Etkö voisi sitä jo lopettaa?

LEINO: Kun minä sen kahinan päälle otin vähän liikaa ja nuupahdin klosettiin. Niin sinä tolvana kuljetit ihmisiä katsomaan minua. Jos olisi olleet vain tuttuja, mutta piti hakea alakerrasta ihan vieraitakin.

SIBELIUS: Näkivätpähän Suomen suurimman poeetan omimmillaan, housut kintuissa.

LEINO: Niin kuulut esitelleen.

SIBELIUS: Ärsytit tahallasi!

LEINO: Yritin pelastaa häpeältä. Et ylväässä kunnossa ollut itsekään, eikä ole tarvinnut sinua enempi ärsyttellä, kun olet päissäs ollut.

SIBELIUS: Minä vastaan juomisistani.

LEINO: Vastaa sitte sanomisistaskin... Eikä ole minun poesiani sinulle koskaan kelvannut.

SIBELIUS: Mies, joka hukkaa kokonaisen kirjan niin kuin sinä Mestarin, ei ole kovin luotettava tekstintekijä.

LEINO: Aina olen tekstini hoitanut. Ja Mestari on vain lainassa luettavana, ei se ole ollenkaan kadonnut!

SIBELIUS: Jaa jaa, niinköhän lienee? Kuka tässä mustankipeä on. Minä kuule Leino sävellän ketä tahdon. En sinulta niihin lupaa kysy!

LEINO: Koskenniemeä kyllä olet tehnyt, varmaan siksi kun se vihaa minua yli kaiken! SIBELIUS: No niin! Siinä se nähdään... Toalettipoetta....Toalettiruhtinas....

LEINO (*raivoissaan*): Du ser ut som en döds-kalle...

SIBELIUS: Sade du att jag ser ut som en döds-kalle...

LEINO: Jävla döds-kalle. (*Riisuvat takkinsa, käyvät toistensa rinnuksiin.*)

LEINO (*karjuu*): Nyt heität kätes irti, tai mä lyön sua niin, että sun pääs vierii tuonne nurkkaan!

HALONEN (*tulee hätiin*): Nyt piisaa, helevetin nutjakkeet! Tähän talloon ei tulla riitelemmään. Hävetkää jo molemmat. Olin siellä juhliissa minnäi ja sen tiiän, ettei kummankaan pussit ole puhtaat. Ja se Leinon toilettinäyttely oisi heti estetty, jos olis satuttu paikalle. Tehä ootta ku pahaset penikat! Jos työ ette perkele jo lakkaa noita vanhoja kaivamasta niin viskaan ulos molemmat nii että rätkähtää! (*Hiljaisuus.*)

SIBELIUS: Anteeksi. (*Kävelee kiihdyksissään, menee pianolle, Pekka jää keskelle lattiaa, Leinon ja Sibeliuksen väliin.*)

HALONEN: Taisi vähä taiteilijatemperamentti ite kullahi kuohahtaa... (*Sibbe rauhoittuu, soittaa esim. "Kuusen" teemaa. Leino seisoo ikkunan edessä, Onerva tulee vastakkaiselle ovelle, vain Leino näkee hänet, Pekka ja Sibelius tuijottavat ihmeissään Leinoa.*)

ONERVA: Helpottiko?

LEINO: Elä kiusaa. En tiedä mikä tuli?

ONERVA: Tiedäthän sinä! Tätä varten sinä tulit. Purkamaan, päästämään irti.

LEINO: Niin oikein.

ONERVA: Mitä ajattelet?

LEINO: Aleksis Kiveä.

ONERVA: No etkös tahtois jotain sanoa ilman vilppiä ja viekastusta?

LEINO: Tehkäämme, veljet ankara liitto ja heittäkäämme pois kaikki synnin eljet. Pois viha, vaino ja ylpeys ja prameus täällä lintukodossa.

ONERVA: Niin...

LEINO: Ja koreat, synnilliset vaatteet.

ONERVA: Niin...

LEINO: Letkuvat kirkkokäässyt ja kaikki koreat kemputtimet.

HALONEN: Mitä, mitä sie Nalle horiset? (*Onerva katoaa.*)

SIBELIUS: Mikä tuli Leino? Olen kovin pahoillani, että järkytin.

HALONEN: Mennään istumaan. (Menevät.) Ettekö työ hyvät veljet nyt voisi... Minulla on tässä pieni kirje. Piti jo aiemmin lukea se. Kuulkaa. Jaa tämä onki tämmönen, no:

"Kirje veljille Sibelius et Leino! Luulettepa te mullisaukon pojat, että täällä pöhnää tuliais-kestiksi varrotaan, mutta hukkaan. Kaikki on juotu, niin nauriskuorman hinta kuin sekä kodon, että kylän säntirahat. Ja pää on täynnä myrkyä ja kirousta. Mutta vaikka me täällä ylisniskoin kieriskelemme krouvin nurkissa kuin turvonneet pyllimakkarat, niin sen me tahdomme teille, te riettaat naassikat, sanoa: Tehkää sovinto ja täyttäkää, mikä on laki ja mitä vaativat isäimme ankarat henget. Nyt lyökää koreasti kekkopäanne yhteen ja toimittakaat maalle ja rahvaalle sellainen

sydämenpakahduttava Väinämöisen loitsu, että riita ja kauna ihmisistä uppoaa kuin Joukahainen suohon. Teille on langennut arpa ja auta armias, sano ruotsalainen, jos ette arpaanne lunasta. Muuten kaikella rakkaudella! Collegium Bacci! Aleksis Kivi, Sakari Topelius, Johan Ludvig Runeberg, Uno Cygneus, Matias Castren, Albert Edefelt, J. H. Erkko, Matti Kivekäs, Juhani Aho, Juhani Siljo. Sekä jälessä tulevat. Kajus, Merikanto, Slöör, Lampén, Gripenberg, Matson, Manninen ynnä muut onnettomat.” Minä haen juotavaa... Jos teillä ois asioita. **(Menee)**

LEINO: Mitäs ne nyt...

SIBELIUS: Että oikein Kiven hengessä.

LEINO: Lieneekö nuo rentut tosissaan...

SIBELIUS: Niin... **(huomaa, että Leino on vielä sekaisin.)**

SIBELIUS: Oletko jo kunnossa? Anteeksi vielä veli Leino... Minä toivon, että voisimme sopia asiat niin kuin ystävät. Ei huoli riidellä enää, aikamiesten?

LEINO: Ei niin. Minulla vain sappi välillä kiehuu. Jos rehellisesti sanon, niin sinä ärsytät minua joskus vallan pirusti. Kyllä minä tiedän, että vahvat persoonat on molemmilla ja päissään on oltu varsinaisia porsaita. En minä vähempää syntinen ole.

SIBELIUS: Sano nyt rehellisesti mikä siinä on, että usein olet minua nokkinut? En minä sinulle koskaan ole halunnut mestaroida, vaikka nuorempi oletkin.

LEINO: Minua on ärsyttänyt tuo epätoivoinen ulkokuoren pitäminen. Esität parempaa kuin oletkaan.

SIBELIUS: Satun olemaan tunnettu säveltäjä enkä voi miksikään rentuksi ruveta. Ja minulla on koti ja perhe. Heille minä viime kädessä vastaan olemisistani. Ja velkojille. En muille.

LEINO: En minä sinua tilille vaadi, sanoin vaan, kun kysyit. Kyllä se riittää, että minä olen se renttu. Minulla ei ole maallisia kahleita pidättelemässä ja tuntuu, että minun tähteni rientää peljättävällä nopeudella kohti jotakin tuntematonta.

SIBELIUS: Minä olen Leino aina ollut helvetin ujo ihminen. Ehkä juuri siksi tarvitsen kunnan viftin, että pystyn ilmaisemaan itseäni. Yleensä se toimii ja saa ikään kuin vapahduksen. Sinä tiedät, miten ihanaa on astua sisään ravintolan ovesta ja aistia sitä ainutkertaista atmosfääriä, jonka vain ravintolamiljöö voi luoda, katsella seinillä loistavia erivärisiä pullorivejä ja pöydille huolella katettuja ruokailuvälineitä. Ja sitten kun saa eteensä sen ensimmäisen ryyppyn... Ah täällä, Kämpissä, Kappelissa, Catanissa, sielulla on lepo ja elämän kolhuille saa parantavaa balsamia. Iloisempaa asiaa kuin ryyppääminen, voiko sellaista olla, minä kysyn? Ja vastaan; ei! Juuri nyt minä en tiedä mitään parempaa. Toisinaan menee sitten yli äyräiden. Ei pysty hallitsemaan käytöstään. Tulee ärsytettyä ja loukattua, vaikka ei haluaisi. Jotenkin kostaa omat virheensä ja puutteensa muihin. Jälkeenpäin hävettää kovasti. Niin kuin silloinkin niiden juhlien jälkeen.

LEINO: Sinulle Sibba ei viina sovi, sinun pitäisi vaan lohtia säveliä. Siinä olet lyömätön mestari. Mitä siitä, että olet ujo? Sinä olet Sibelius, saat olla millanen tahansa. Kyllä ihmiset sinua kumartaa. Minä taas olen leppoisa mies ja kun seurassa juon, muutun vaan mukavammaksi. Mutta ei minun tarvikaan mitään esittää, minähän olen renttu jo valmiiksi.

SIBELIUS: No, no. Rentuksi kirjoitat ihmeen hyvin.

LEINO: Ei nuo minun kyhäilyt ole sinulle kelvanneet. Kai minua se on eniten kiusannut.

SIBELIUS: Olen sentään jotain sinulta tehnyt. Vähän, mutta sitäkin tärkeämpää. Ja sinä tiedät, että minä sävellän enimmäkseen ruotsinkielisiä. Se on minulle luontevaa. Vaikka suomenmielinen olen aina ollut.

LEINO: Se vain poettaa korpee, sitä nimittäin uskoo olevansa hyväkin kynäniekka.

SIBELIUS: Olet! Ja minulla on polte. Minussa on hävittäviä voimia. Ne tekevät työtään lakkaamatta ja leppymättä. Ne tahtovat tehdä minusta erämaan. Siksi minun täytyy luoda lakkaamatta, koettaa ajatella jotain kaunista. Meillä on omat polkumme. Ei se kummankaan arvoa vähennä, jos ei nyt nostaakaan.

HALONEN: **(tulee emalimukien kanssa)** Tässä on kahvikultaa herroille. Anteeksi vaan tämä yksinkertainen serviisi. Ei saa kertua Maijalle. En saa ikinä anteeksi, jos saa tietää.

LEINO: Heti kerrotaan, kun tavataan. **(maistaa)** Sinullahan on Pekka tässä oikein kermat seassa!

HALONEN: Luvallanne veljet. Joko tässä nyt voitaisi asiallisesti puhua? En minä tarkottanu sillä ulospaikuulla mittään. Anteeksi. Sitä mieltä kuitennii olen, että voisitte paiskata kättä. Ootte sen velekaa historialle ensittäi ja sen piälle toisillenne. Tässä on nimittäin isot jutut kysseessä ja mie oon vähän niinku evusmiehenä.

LEINO: Kylläpä sitä ollaan juhlallisia.

HALONEN: Asiain laatu vaatii...

SIBELIUS: Mistä nyt presiis on kyse?

HALONEN: Kansallisesta yhtenäisyydestä. Tämä moa on niiku palijas pelto joka kaepaa kylväjää. Touonpanijat kun puuttuupi, ei peäse oras vihottamaan kaikkein katastroovien jälkeen. Tarvitaan suunnannäyttäjiä, hengenviljelijöitä, sellasia, jotka tuopi toivon kärsineille ja sua taas isänmaan viljan heilimöimään.

SIBELIUS: Sinä Halonen puhut niin kauniisti, mutta miten me tähän liitymme?

HALONEN: Elekää hyvät miehet naarattako. Kyllä se kansallistunto ja isänmaan asiija on ollu pitkälle taiteilijojien varassa, eikä vähiten teiän. Ei tarvinne muistuttoo kuin vuojusta kaheksantoistasattaa yheksänkymmentä yheksän.

LEINO: Sinä tarkoitat sitä Bergbomin organiseeraamaa lehdistöpäivää Svenskanissa.

SIBELIUS: Bobrikoff ei tiennyt, että se oli taistelevan lehdistön tukitilaisuus. Minä sävelsin sinne sen historiallisen sarjan.

HALONEN: Ka pahalaista, ku sentään muistit.

SIBELIUS: No, no. Se oli minulle totta puhuen vaivalloinen tehtävä. Piti säveltää alkusoitto ja vaimea säestys teksteille. Sen viimeisen osan tein lyhyeksi ja puhaltimille. Piru soikoon, ajattelin, että vaimennan niillä puhaltimilla kärsimättömän yleisön sorinan.

HALONEN: Ja Leino loihti tekstit.

LEINO: Hyvät tein, loistaviin säveliin. Minä muistan ikäni, kun se kuudes osa soi. ”Suomi herää”, se oli raivoisa loppunousu: **(Finlandia soi taustalla ja kaikki yhtyvät lausumaan)**

”Kyntäkää, kylväkää, toukojen, toivojen aika on tää,

Toivehet milloin toteutuu, milloin halla ne syö.

Nyt on Suomen toukokuu, nyt on kynnön ja kylvön työ,
leikkuu, korjuu, kaikki muu, jääköön herran huomahan”.

HALONEN: Ja ihmiset itki ja oli aeavan hepakassa.

LEINO: Jumal’avita siinä tunki olevansa suurempien asioiden äärellä. Se oli käsinkosketeltavan kollektiivinen se tunne siellä salissa veljet. Siinä oli Aleksis Kiven henki.

SIBELIUS: Ja minä hölmö en edes tiennyt, mitä olin tehnyt. En sittenkään, kun Kaijus johti sen sarjan myöhemmin Helsingissä. Silloinkin siitä nousi myrsky.

HALONEN: Aatelkaa pojat, miten se hötkäytti väkeä Pariisin maailmannäyttelyssä.

LEINO: Toki siellä hötkäytti sinun ja muittenki maalareiden taulut. Koko Suomen osastolla abstrahoitui korkea taide, viimeistä tiiltä myöten.

HALONEN: Sinähä se pakiset ko Ruuneperi.

SIBELIUS: Se oli kyllä suuri tapaus Suomelle koko exhibitioni. Ja kun pyyhittiin pileteistä Rossija pois ja pantiin Finlandia tilalle, niin näytettiin maailmalle, että täällä pohjoisen korvessa elelee aivan erityinen kansa... Tiedettiin, että Anton Rubinstein oli jo vuosia sitten tehnyt tämän ”Rossijan”. Mutta en minä onneton silloinkaan ajatellut yhtään mitään. Sain sitten pari kirjettä... ja Kaijus myös. Joku salaperäinen herra X kirjoitti oikein intomielisesti, että jos ryssät vie sinne Rossijan, niin meidän on vietävä sinne Finlandia.

LEINO: Siunattuja olkoot oivaltajat.

HALONEN: Otetaanpa pojat kahvia.

SIBELIUS: En minä silloin vielä tuntenut miestä, mutta Axel Carpelan se oli. Hän sille nimen antoi. Jos minä jollekin ihmiselle Ainon lisäksi olen elämäni velkaa, niin se on Axel. Ja ensi tapaamisella minä jo häntä loukkasin.

LEINO: Kuulostaa niin tutulta.

SIBELIUS: Mitä tarkoitat?

LEINO: Ei mitään... Anteeksi. Tuli vain niin elävästi mieleen...

HALONEN: Vaan Akseli rakasti sinun musiikkiasi. Ja ootthan sie toisen sinfoniasi hänelle omistanut.

SIBELIUS: Se on mitätön korvaus. Hän sitä paitsi neuvoi ja ehdotteli parannuksia siihen. Siitä tuli paljon parempi hänen avullaan, niin kuin monesta muustakin työstäni.

HALONEN: Sinä sanoit häntä loukanneesi?

SIBELIUS: Olimme Kaijuksen ja orkesterin kanssa lähdössä Pariisiin ja siellä laivarannassa oli sellainen Chaplinin näköinen pikkumies, joka jakeli meille kukkia. Me olimme siinä vähän nauttineet ja naureskelimme häntä. Siinä oli mies, joka antoi nimen teokselleni ja oli minua jo muutenkin auttanut. Paljon myöhemmin, kun tapasimme, minä päässäni muistelin pilkallisesti hänelle sitä, niin asia selvisi. Hän seiso i edessäni ja minä vaivu i maan rakoon häpeästä.

HALONEN: Akseli oli kuitenkin laajasvämminen mies. Kyllä se varmaan ymmärsi, ettet sinä hengen pahhuesta sillä kurin?

SIBELIUS: Niin se vain tuntuu olevan, että niitä loukkaa, joita rakastaa.

HALONEN: No mutta männäänpä peäasiaan. Siinä -99 hengessä tässä oltai si nyttii liikkeellä. Olisi toinperänen tarve kohottaa kansallistuntoa ja yhtenäisyyttä. Se on taasen taiteen asia. Ei siihen poliitikot ole ennenkään pystyneet ja sotilaat ovat jo sanansa sanoneet.

LEINO: Eiköhän tuo ole jo nuorempien asia. Sinä Sibba olet legenda ja sinun teoksesi puhuttelevat aina. Itsestäni tuntuu, että nämä Kailaat ja Valat ja Södergrahnit ajavat ohitse. Tällainen vanha seppä on puhaltanut jo palkeensa tyhjäksi.

HALONEN: Elä, elä veli veikkonen. Nuo kaikki kuule sinua kumartavat, että ketarat kopsahtoo.

SIBELIUS: Ja mikäs vanha sinä olet, minuun verrattuna poikanen vielä.

LEINO: Ennen oli kaikki niin vaivatonta. Maailma oli hallussa. Minä olen kuullut näiden Tulenkantajien julistuksen:

”Elämä on pyhä. Me rakastamme sitä. Taide on pyhä. Me palvelemme sitä. Mikään totuus ei kestä ikuisesti. Elämän tarkoitus on elämän jatkuminen. Ainoa päämäärämme on henkinen vapaus, arvostelemisen ja kaiken käsitlemisen vapaus. Emme tunnusta auktoriteetteja, he ovat asemansa vuoksi pelkureita elämän edessä. Ihanan nuori on maamme, voimaa täys. Teidät on määrätty luomaan uutta ja suurta. Olkaa itsenne, tunnustakaa elämä”.

SIBELIUS: Uljaat on sanat.

LEINO: Voisivat olla minun kynästä, tai sinun sävellyks. Mutta nyt ne pelottavat.

HALONEN: Minäpä esitän arvotuksen. Kenen pännästä tämä on:

”En enää pelkää, yö on haihtunut, ei mua enää hullun houreet vaivaa. On murhe mulla työksi vaihtunut, nään kukat, kummut sekä sinitaivaan. Niin korkehina, kirkkahina, ja veren aallot pärskyy valtavana. Mä tunnen voimaa vaikka vuoret siirtää, taas aatos lentää, pilvilöitä piiltää. Ja käsi sydämellä, maailmalle, mä lausun voitettulle voittajalle, se kuitenkin liikkuu”.

LEINO: Siitä on ikuisuus, kun minä noita kirjoittelin.

SIBELIUS: Pelko pois Leino. Jos joku on ollut aina rohkea niin sinä. Olet samanlainen kuin minä. Sinun ainoa pelastuksesi on työ, pirullinen, kaikkia henkisiä voimiasi jännittävä työ.

LEINO: Mutta se työ ahmii voimat. Se jättää minut maahan piestynä ja rikkirevittynä ja usein vielä loukkaa ylpeyteni.

SIBELIUS: Se on taiteen hinta... Muuten, taiteen tehtävästä ja

loukatusta ylpeydestä tuli mieleen yks juttu.

HALONEN: Ka mikä se semmonen juttu on?

SIBELIUS: Aattelin vaan, kun tuo veli Leino joskus kuumina päivinään haukkui minua paskantärkeäksi...

LEINO: Pardon, mon ami....

SIBELIUS: Älä nyt... Oikeassa olit. Silloin alkuaikoina, kun kävimme Ainon kanssa Lieksassa kesänvietossa tuli kerran maalaisisäntä pyytämään minua esiintyjäksi paikalliseen juhlaan. Minä ensin närkästyin, että mitä tämä on mutta kun niin innokkaasti aneli ja kehui korkealentoisella ja isänmaallisella ohjelmalla, suostuin ihan naapurisovun vuoksi.

HALONEN: Miten siinä kävi?

SIBELIUS: Mites siinä...Menin sovitusti paikalle ja siinä oli jo tuloportilla iso kyltti, jossa oli illan ohjelma.

LEINO: Niin?

SIBELIUS: Kyllä se oli korkealentoista. Alhaalla luki viimein, että tanssimusiikista vastaa J. Sibelius! **(yleistä naurua)**

LEINO: No siinä oli maailmankuulu säveltäjä omimmillaan!

SIBELIUS: Ei ollut maine vielä sinne asti kiirinyt. Uskotko, että sieppasi?

HALONEN: Enää ei ole maineesta ja kunniaista pullaa. Kyllä mökin ukot ja akat Sibeliuksen tuntee. LEINO: Kerro nyt Pekka viimein, mitä meidän pitäisi tehdä?

HALONEN: Sehän on veljet niin, että korkialla hengellä tätä maata on aina rakennettu?

LEINO: Ja punssilla.

SIBELIUS: On yritetty.

HALONEN: Tarkotus oisi, että te kahessa tekisitte teoksen siihen vuen -99 henkeen. Sitte se kiertäisi kaikki vähänki yli viien savun kylät ja ulukomailla myös. Ja eri puolilla maata olisi näätillä Gallenin, Järnefeltin, Schjerfbeckin, Wiikin, Edefeltin ja muienki maalauksia. Suattasin miekii sinne pari antoo. Siinä sitä oisi Suomen heimolle hengennostatusta. Eikä jäisi herrojen herkuksi.

SIBELIUS: Kuulostaa hyvältä.

HALONEN: Se on loistava tuuma. Minä oon vissi, että sillä nimen ommaan saataisi edistettyä kansallista yhtenäisyyttä. Ja ulkomaille se näyttäisi, ettei täällä mittään parpaareja kuitenkaan olla. Tarvitaan kaks monumenttia tekemään se. Sibelius ja Leino!

LEINO: Vai niin. Täytyy kyllä sanoa, ettei taida enää onnistua. Ja jos totta puhun, en minä ole erityisiä sympatioita tuntenut sodan jälkeen tätä kansaa kohtaan. "Ja maa, jota lauloin ja lemmin mua kiljuen kivittää. Tää kansa, min nostaa ma tahdoin maan valtojen maineheseen, mua polkevi,

piikkaa, tallaa.” Tosissani minä aikanaan hain Eestin kansalaisuutta. Mitä minä täältä olen saanut, muuta kun löysäläisen paperit.

SIBELIUS: Mitä sinä Leino nyt? Kyllä kansa sinua rakastaa. Auktoriteetteja vastaanhan sinä olet kapinoinut niin kuin siinä Tulenkantajien julistuksessa oli. Elä nyt vain unohda Aleksis Kiven henkeä.

HALONEN: Tokkiisa. Ei sinun pie sortua kynnilliseksi, joka olet aina sitä vastaan taistellut.

LEINO: Oisihan se kieltämättä upeaa kirjoittaa joutsenlaulu Suomen suvulle. Ja itselle.

SIBELIUS: Ei mitään joutsenlaulua vaan maahenkinen ja myyttinen Kalevan kansan ylistys. Minä sain viime vuonna seitsemännen valmiiksi ja olen tässä pikkuhiljaa kehittelemässä kahdeksatta. Tämän työn ottaisin kuitenkin mieluusti, jos vain sinä Leino lähdet mukaan. Siinä olisi sitä yhteistyötä, jonka perään huutelit.

LEINO: Pitäisikö vielä ponnistaa? Kyllähän minäkin kerkiän kuvakirjan valmistella? No, sovitaan veli Sibba sitten niin. Olkoot vanhat pois. Vuodenvaihteen jälkeen aletaan heti työhön ja tehdäänkin veljet sellainen sinfoninen runoelma joka kohoo yli kohtalon, yli luonnon, yli itsemme, yli kaiken pienen, ruman ja rajoittavan. Me toteutamme haaveet, joita emme ole voineet kuin aavistaa edes parhaimmissa unelmissamme.

SIBELIUS: Tuo kuulostaa jo Leinolta.

HALONEN: Oikein veljet. Voi tätä ilon päivää. Minä telehvoneeraan uutisen Helsinkiin vielä tänään ja nyt pojat retkaatetaan sauna niin kuumaksi, että silimät kuivuu peähän!

LEINO: Eiköhän Pekka pietä toistaseksi matalaa profiilia tässä asiassa. Kerkiäähän sen. Mutta menkää te vaan saunalle, minä huokasen vähän tässä tuolilla. Tulen sitten perästä.

HALONEN: Onko kaikki kunnossa?

LEINO: Paremmassa ei voisi olla.

HALONEN: Elähä unehu sitte. Mulla on siellä raparperimehuaki juhlan kunniaksi.
(Menevät, Sibeliuksen G-molliserenadi alkaa soida.)

LEINO: **(huutaa ovelle)** Janne... **(Janne palaa takaisin... Kättelevät, halaavat, Janne lähtee, Leino jää katselemaan perään.)**

LEINO: ”Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten...”

Hän arka, hän herkkä, hän katsoo, hän juopi,
sill’aikaa hän haaveensa haikeimmat luopi. Tuo tumma, tuo kumma, tuo entäjä elon, hän,
elämän herra kuin kuoleman pelon. Hänen päällensä Päivätär huntujaan kutoo, hänen yllensä
Yötär synkkänä putoo.”

(Äiti/Onerva seisoo taustalla.)

LEINO: **(vilkaisee selkänsä taakse)** Ei huolta äiti rakas. Kaikki on aina kaksin, niin mekin. Kaksi haltijaa on keinuttanut meidän kehtojamme. Kaksi kohtalotarta punoo elon lankojamme. Toinen luova, toinen hävittävä. Toinen kirkkaita, utuisia ja

päivänpaisteisia, toinen synkkiä ja syksyisiä. Mitä kauniimmin meissä elämä kukkii, sitä rumempana ja kolkkompana seisoo kuolema selkämme takana. Mitä hienommin ja herkemmin me tunnemme, sen repivämmin ja irvistävämmin me häviämme... Mulle on vapaus ollut aina tärkein. Kovan hinnan siitä maksaa. Kun omaansa tavoittelee, joutuu usein muiden vapautta loukkaamaan. Saanenko minä anteeksi?

(Leino kääntyy, menee istumaan keinutuoliin. Onerva kietoo viitan hänen harteilleen. Näyttämöllä alkaa soida Sibeliuksen G-molliserenadi.)

ONERVA: ***(yleisölle)*** Pekan ideoima teos vuoden -99 henkeen jäi miehiltä tekemättä. Leino kuoli kolmen viikon päästä. Sibelius eli vielä yli 30 vuotta, mutta ei koskaan enää julkaissut mitään merkittävää.

(G-molliserenadi jää soimaan tyhjällä näyttämöllä.)

LOPPU